AMICS DE L'ART ROMÀNIC DEL BAGES

Butlletí de divulgació i informació

Núm. 71
GEN - FEB 1991

- "Ketubà" a l'Arxiu Històric de Manresa
- Les Portes Ferrades

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DEL BAGES
Butlletí nº 71 • GENER-FEBRER de 1991

Coordinació

Edita:
AMICS DE L'ART ROMÀNIC DEL BAGES

Local:
Pujada del Castell, 30 - Tel. 873 16 06

Coordinació:
Francesc Villegas i M. Carme Torras

Disseny:
Marc Vilarmau

Dipòsit Legal:
B-35519-84

Imprimeix:
Copisteria SARRIÓ

Correcció:
Òmnium Cultural
Pere Roca

Col.labora:
Excm. Ajuntament
de Manresa

Tiratge:
300 exemplars

Portada

Peça de ceràmica manresana del s. XIV, dita enciamera que medeix 31 cm. de diàmetre correspon al lot de 20 peces d'aquest tipus que formen part de la col.lecció exhibida al Museu Comarcal de Manresa.

Aquestes ceràmiques foren rescatades del reomplert de les voltes de l'església gòtica del Carme, l'any 1936, abans de la seva total destrucció.

Les enciameres eren recipients aptes per servir menjars sòlids, en conseqüència, la grandària és superior a la dels plats normals de menjar i podien haver servit de plata o plàtera.

Index

Editorial
Francesc Villegas 3

"Aquella Llum Resplandent"
Lluís Grifell i Pons 4

Les Portes Ferrades
Lluís Grifell i Pons 6

Notícia d'una "Ketubà", del s. XIV, de l'Arxiu Històric de Manresa
J. M. Gasol i Almendros 9

Divagacions
Lluís Grifell i Pons 12

Notícies i llibres 13

Properes activitats 16

Nota de Junta 16

Editorial

Després de la celebració dels deu primers anys de vida de la nostra entitat, hem fet un paréntesi reflexiu del moment de la nostra associació, que, com ja sabeu, ha ampliat el camp de les activitats a d'altres facetes fora del món de l'art romànic, encara que dins l'àmbit de l'època medieval.

Per això, i coincidint que amb el número 70 del nostre butlletí finalitzava el tercer volum de la publicació, la qual podreu enquadernar amb els índex i cobertes que aviat podreu tenir a la vostra disposició, hem pensat que calia fer un canvi notable en aquest portaveu, de manera que sigui més atractiu per a tothom, en la línia de les publicacions actuals.

La publicació nova, que serà igualment de les mateixes dimensions, sortirà cada dos mesos: s'hi encabiran articles més llargs i de temàtica variada dins l'art medieval i el seu món. Aquest butlletí núm. 71, inici del quart volum, és el primer d'aquesta nova línia de disseny que han propiciat alguns companys de junta, força interessats a tirar endavant la nostra publicació amb cara nova.

Les activitats que fins ara relacionàvem a la darrera pàgina del butlletí mensual a partir d'ara les rebreu per correu apart, en carta mensual i, si l'ocasió s'ho val, puntualment abans de la celebració de l'acte.

Voldríem haver encertat en la nostra decisió i esperem que les pàgines del nou butlletí serveixin per a fomentar-vos a tots, estimats socis, una més gran estima per l'art i la vida del nostre món medieval. El temps i el vostre suport diran si ho hem aconseguit.

Francesc Villegas
President

"AQUELLA LLUM RESPLANDENT"

Lluís Grifell i Pons

Diu l'Enciclopèdia Catalana:

Llum, festa que hom celebra a Manresa, el 21 de febrer, commemorant el prodigi d'una **llum** misteriosa que, segons tradició, fou vista a l'església del Carme de dita ciutat el 21 de febrer de 1345...

No cal pas que continuem per aquest camí, tots els manresans coneixem la llegenda de cor, i tots, la sabem vinculada a la sèquia de Manresa. Aturem-nos a pensar-hi uns instants, i ens vindran automàticament a la memòria uns quants noms il.lustres: Pere III com a rei, Guillem de Català com a mestre d'obres, seguidament els dels consellers Jaume d'Arters, Beltran de Castellbell, Bernat de Sallent, Pere Amargós i... pocs més; si bé cal pensar que, darrera d'aquests personatges que han passat a la història, va haver-hi una munió de gent anònima que portà a terme l'execució física de l'obra; la més ingrata, feixuga i, per postres, més ignorada. Sense ells, el projecte no hauria pas pogut ésser realitat. Ens referim evidentment a les persones humils del poble, aquelles que nasqueren i moriren en el més complet anonimat. Pagesos, jornalers, ferrers, traginers... Sense oblidar-nos de les seves dones, les quals tenien cura de la casa i de la família, i que corrien amunt i avall portant el menjar als treballadors.

Gràcies a l'esforç titànic d'aquells homes i d'aquelles dones, podríem dir, sense por d'equivocar-nos, que Manresa és avui una de les ciutats més riques amb aigua de tot Catalunya.

Però encara no n'hi havia prou, amb això: hem de tenir en compte que els desnivells de les valls que envolten Manresa foren convertits en camps planers. Aixecaren parets, cavaren canals i recs i rases... Bregant des de trenc d'alba fins que era fosc, dia rera dia, perquè els animava el coratge i la il.lusió del que treballa per al seu futur, i el demà dels seus fills.

Aquelles valls aspres i aquells plans secaners esdevingueren miraculosament fèrtils camps de regadiu, que contribuïren d'una manera decissiva en el desenvolupament de la nostra ciutat. I tot això amb una escassesa de mitjans que, si la sabéssim imaginar, ens posaria pell de gallina. Ja podem sentir-nos-en orgullosos, ja, d'aquells avantpassats nostres, ja que gràcies a la seva voluntat ferma, el seu esforç, i el seu sacrifici, podem gaudir avui d'aquesta realitat tangible i meravellosa que és l'aigua, un bé que no té preu.

Per a ells, pels manresans humils d'aquell temps, per als treballadors incansables, i, en definitiva, per als herois anònims de la sèquia de Manresa, vagi el nostre més sincer i sentit homenatge.

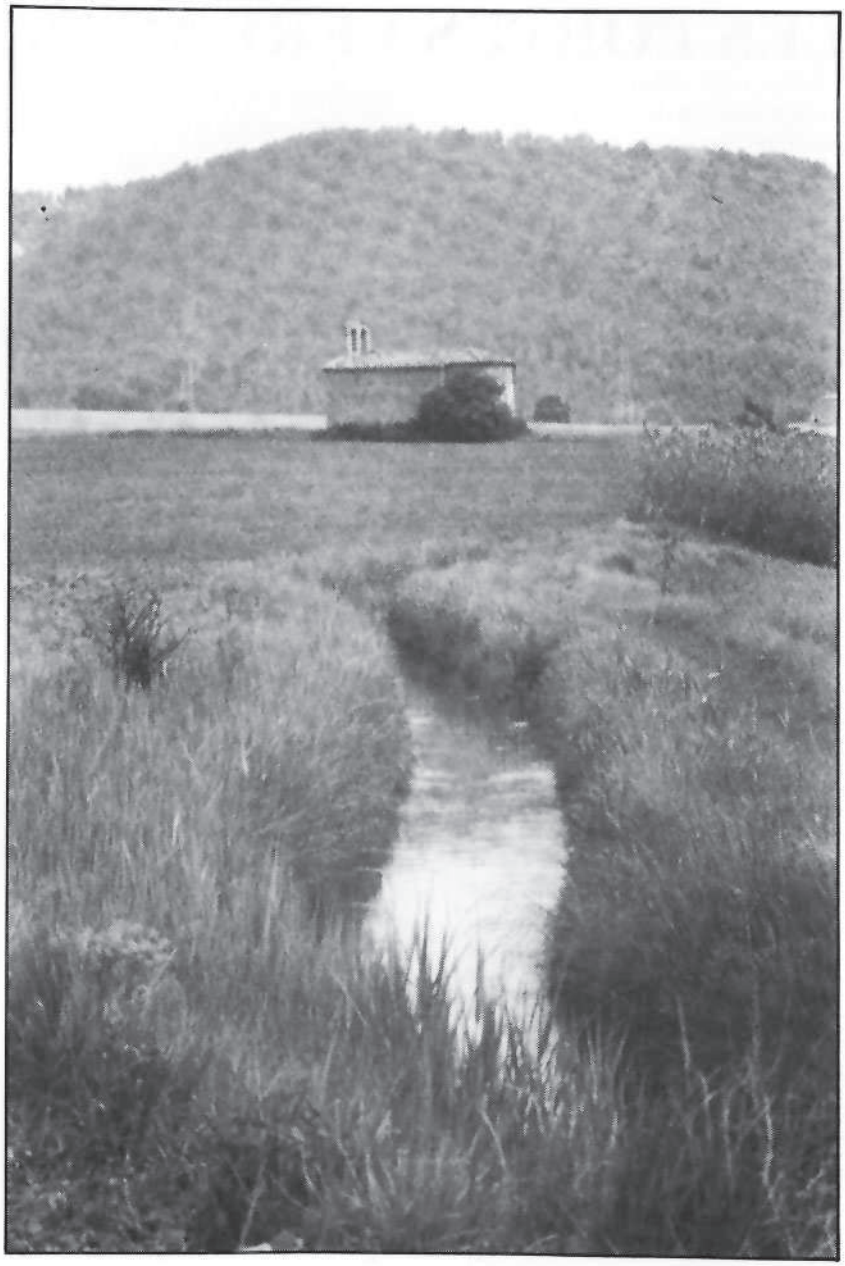

L'ermita de Sta. Magdalena de Bell-lloc vetlla les aigües de la sèquia, prop del Mas de les Coves. Fou construïda l'any 1576 i és de tradició romànica.

Foto: del llibre Coneguem la Sèquia de Teresa Franquesa i Josefina Recasens

LES PORTES FERRADES

X. SITJES I MOLINS

Sabem que, des de l'època pre-romànica, almenys, el moviment giratori dels batents de fusta de les portes de pes considerable, era aconseguit per mitjà de pollagueres o de golfos. Les pollagueres consisteixen, perquè encara se'n fan, en uns eixos de ferro o de fusta -els perns- que s'introdueixen en una cavitat o clot cilíndric fet a la pedra del llindar, a baix, i en una pedra foradada, a dalt. Els golfos, en canvi, són uns ferros horitzontals fixats amb claus als batents de la porta, ferros que per un dels seus caps, acabats amb una argolla, s'articulen amb uns ganxos clavats a la paret.

En les portes medievals amb golgos, els ferros fixats als batents tenien una llargada suficient per aguantar totes les posts verticals d'aquests, de manera que solien fer, de llarg, gairebé el mateix que l'amplada de la penca; però si les portes eren de posts horitzontals, es donava als ferros una forma adequada per a sostenir-ne més d'una. Això darrera va donar lloc als característics ferros de rínxols, de moltes portes romàniques, en les quals veiem la peça del golfo acabada amb uns cargols en els seus extrems i també, sovint, a la part mitjana, encara que allà, on hi sol haver quatre cargols oposats, són fets en una peça a part del veritable golfo. Amb tot

Figura 1.
Porta de Sant Esteve de Vilaramó.
Municipi de Gaià, Bages.

això s'obtenia un reforçament de la porta, de gran efecte decoratiu.

De portes ferrades d'aquesta classe n'hi ha un gran nombre a Catalunya, la majoria d'elles en esglésies de comarques pirinenques, cosa que fa suposar que els ferros eren forjats en les fargues que hi havia prop dels llocs d'on s'extreia el mineral.

Figura 2.
Porta de Sant Martí de Mura. Bages.

Si algú està interessat pel tema, pot consultar l'obra bàsica de Puig i Cadafalch, (+) on dóna una bona nòmina d'aquesta classe de portes, tot i que no és pas exhaustiva, ni de bon tros.

Quant als forjats, i com diu Puig, n'hi ha de dos tipus: els de ferros que tenen un acanalat longitudinal, que ell creu que són els més antics, i els de ferro pla. Jo voldria emetre l'opinió que, potser, també depenia del ferrer, més o menys hàbil en batre el metall, qui ho feia d'una o altra manera, més difícil, la primera.

Aquestes portes ferrades no eren pas exclusives de les esglésies, perquè sabem que també en tenien alguns castells i muralles de viles i ciutats, com es veu en pintures de l'època, o bé són mencionades en escrits o han perdurat en la toponímia, com la Portaferrissa, de Barcelona.

Al Bages, d'aquestes portes de ferros rinxolats, encara vaig poder veure en el seu lloc, a l'any 1960, la de Sant Esteve de Vilaramó, al terme de Gaià (fig. 1), la qual després va ser treta, per evitar-ne el robatori, ja que l'església és apartada de les cases de pagès habitades, dels voltants, i ara la guarden per a dur-la al Museu de Vic. Aquesta porta té quatre sèries de ferros doblement rinxolats als extrems, amb una peça postissa, de quatre cargols, al mig de cadascun d'aquells i, a més, uns altres ferros més senzills de forma, a les posts inferiors i que sols fan el servei d'aguantar-les i no tenen enllaç amb els golfos. Potser aquests darrers ferros són d'època més tardana i van ser fixats a unes posts que van substituir les primitives, deteriorades. Tota la ferramenta és plana, sense l'acanalat que veiem en altres portes,

que les fan tan decoratives, com les berguedanes de la Nou, Castellar de n'Hug i Borredà o la del monestir de Lluçà.

Un altre tipus de reforçament dels batents era el de planxes de ferro, sense floritures. Resulta més protector per a les portes, que no pas el de cargols de ferro, però no és tan decoratiu. En tenim un bon exemplar a la porta de posts verticals de Sant Martí de Mura (fig. 2), en la qual, a més, hi ha una ferradura de cavall (l'altra, que hi havia d'haver, simètrica, ha desaparegut), peça freqüent en les portes de temples dedicats a Sant Martí, el cavaller que partí la seva capa amb el pobre enfredorit.

Finalment, a Sant Bartomeu de Navarcles la ferramenta és molt pobra (fig. 3): de tres peces planes per batent, cadascuna de les quals es divideix als caps en dues tiges, que es cargolen simètricament, però sense arribar a la semicircumferència.

Sembla que aquestes ferramentes són coetànies dels edificis als quals les portes donen accés. Així, les de Vilaramó i Mura deuen ser de cap a finals del segle XII o de principis del XIII, mentre que la de Navarcles, ja deu ser de ben entrada la tretzena centúria.

Bibliografia: PUIG I CADAFACH, Josep; FALGUERA, Antoni de; i GODAY I CASALS, J.: **L'Arquitectura Romànica a Catalunya**, III, 2. - Institut d'Estudis Catalans. Barcelona, 1918, pp. 766-770.

Fotos: Arxiu Autor

Figura 3. Porta de Sant Bartomeu de Navarcles (Bages).

NOTÍCIA D'UNA "KETUBÀ", DEL S. XIV, DE L'ARXIU HISTÒRIC DE MANRESA

Comunicació presentada al CONGRÉS D'HISTÒRIA DELS JUEUS A CATALUNYA (Girona, 23-25 abril 1987)

J.M. Gasol

La presència -relativament nombrosa i notablement activa- de jueus a Manresa durant els segles XIII i XIV, l'han detectada i poc o molt estudiada tots els historiadors locals de finals del segle passat ençà: especialment Josep M de Mas i Casas [1], l'Eduard Tàmaro [2] i, sobretot, Joaquim Sarret i Arbós [3]; també, altres estudiosos i escriptors més moderns [4].

Principal testimoni documental de la important colònia hebraica manresana en els segles de la Baixa Edat Mitjana són els anomenats **llibres dels Jueus** que, en nombre de dibuit, formen part del fons notarial conservat a l'Arxiu històric de la Ciutat; amb escriptures datades entre 1294 i 1392 i autoritzades pel notari Jaume d'Artés. Situats discriminadament a part de les sèries normals segons notaris, famílies o corporacions i retolats a vegades amb un títol injuriós: per exemple, "Tertius liber judeorum Dei inimicorum" (1310-1313), "Liber judeorum Domini inimicorum" (1319-1321) i "Decimus liber judeorum Domini inimicorum" (1327-1329). I, encara més i pitjor, il.lustrats sovint amb dibuixos caricaturescs -alguns, francament obscens- amb figures de bruixots, sàtirs i monstres infernals; els quals donarien tema per a un nou estudi exprés, a cavall de la història civil, religiosa i de les arts plàstiques de l'època. Els estadants del Call manresà són altrament presents en multitud d'escriptures d'aquells temps i documents diversos referents directa o indirectament a la modesta Aljama local.

No fa gaire, i per un venturós atzar, les referències documentals dels jueus manresans s'enriquiren amb la descoberta d'un extens fragment de **ketubà**, al mateix Arxiu històric. Qui va descobrir-lo fou un dels investigadors -no professionals concurrents assidus de l'Arxiu-: el metge i historiador Dr. Francesc Rafat i Selga. El qual, bo i repassant els volums de protocols notarials del segle XIV, va trobar-se a les mans un tros de pergamí (de 35 x 44 cm.), escrit a la part interior amb caràcters hebreus i orlat parcialment amb un dibuix d'inspiració geomètrica a dues tintes. Hom l'havia reutilitzat per a cobertes d'un d'aquells protocols.

Poc després de la troballa, amb ocasió d'una breu estada de l'estudiós Eduard Tell a l'Arxiu, comentàrem el fet, i arribàrem a la conclusió que el document susdit contenia part del text d'un contracte matrimonial entre jueus o, qui sap -ens fou suggerit-, de repudi. El mes de juny de 1985, vam aprofitar una visita fugaç del professor Moshe Lazar i la Dra. Teresa Alsina per a mostrar-los aquell fragment d'escriptura hebraica i demanar-ne la possible identificació i una transcripció fidel del document. D'antuvi van confirmar-nos en aquella apreciació: es tracta efectivament d'un contracte de matrimoni. Per la transcripció i traducció superficials que, ràpidament i a peu dret, els dos savis especialistes en feren, restàrem informats dels noms dels nuvis, dels testimonis de l'acte i també dels padrins que hi intervingueren:

El nuvi era un tal Hanokh (?) Zabarra (= Hanoc foll de Sabarra); la núvia s'anomenava Reina bat R. Baruk ha-Levi bar Shemmel ha-Levi (= Reina -o Regina-, filla de Baruc ha-Levi fill del R. Samuel ha-Levi).[5]

Figuren, amb nom i cognoms, sis testimonis: Yosefua bar Hanokh Caravida; Mardekhai bar Yehuda; Meïr bar Yosef ben Zabarra; Eliezer bar Abamari; David bar Abraham bar Moshe, i Abraham (?) bar Yosef Shalom. Els padrins foren: per part de la núvia, Yehuda bar Hasdai bar Sheari; pel nuvi, Youà, bar Shealtiel Adret.

Val a dir que, en les diverses nòmines de jueus manresans publicades ens els estudis esmentats, surten freqüentment alguns dels cognoms escrits en aquesta "Ketubà": per exemple, els Sabarra (= ça Barra), Caravida i Saltell. La resta, en canvi, no s'hi troba. Però és versemblant que un buidat exhaustiu dels 18 manuals notarials de jueus i, també, una observació atenta dels onomàstics que surten en altra documentació de l'època, del mateix Arxiu històric, revelaria la presència d'aquelles persones o d'altres de llur mateix llinatge en l'Aljama manresana. Una colònia judaica que bé devia tenir una certa importància, puix que al **Llibre verd** de la ciutat hi fou transcrita la "reglamentació", que, per als jueus catalans, havien promulgat els reis d'Aragó.[6]

Diverses petites anotacions manuscrites, amb paleografia que sembla de finals del segle XIV, a les dues cares del pergamí i no pas referents al contingut d'aquest, demostren segurament la seva reutilització com a coberta d'un volum notarial en el curs de la mateixa centúria catorzena. Així la data del document es remuntaria a una època evidentment anterior. No obstant això, puix que el dibuix de l'orla sembla inacabat, potser ens trobaríem en presència d'un diploma anul.lat per alguna circumstància externa; motiu pel qual, no tenint utilitat pública o oficial, hom pogué fer-ne ús com a material d'enquadernació. És una hipòtesi versemblant, encara que només fins a cert punt... En canvi, les signatures que hi figuren ben clares manifesten que no es tracta pas d'un esborrany o document inacabat; sinó, més aviat, el contrari.

Quant a la possible identificació dels personatges que el document matrimonial esmenta, direm que en una escriptura notarial, de finals d'abril de 1280, intervé un Jucef Sabarra, fill del difunt Mahir (=Meïr) Sabarra, que signa com a testimoni en aquest Ketubà.[7]

Si, com l'estudiós Gabriel Secall afirma, "les **Ketûbot** que han quedat a Espanya són

Parella jueva amb vestit de festa segons una pintura del segle XIV.

comptadíssimes", puix que "al moment de l'expulsió final, sobrevinguda el 1492, els jueus peninsulars se les emportarien amb altres records de la seva llar"[8], el fragment que presentem i la troballa que el Dr. Rafat va fer-ne, tenen un interès evident per a la història dels jueus catalans.

NOTES:

1. JOSEP M. de MAS y CASAS, **Memoria histórica de los hebreos y árabes en Manresa** Manresa, 1883).
2. EDUARDO TÁMARO, **Los judíos en Manresa**, in: **An inquiry into the sources of the History of the Jews en Spain** (London, 1894) pp. 154-159. (Agraeixo la comunicació al Dr. David Romano).
3. JOAQUIM SARRET I ARBÓS, **Jueus a Manresa** (Manresa, 1917).
4. Per exemple: ALBERT BENET i CLARÀ, **L'origen i desaparició dels jueus de Manresa** (1294-1392): **Dovella** III, 10 (Manresa, setembre 1983) pp. 26-31).
5. Copio el peu de la lletra el text manuscrit de l'esmentada transcripció del prof. M. Lazar.
6. AHCM (= ARXIU HISTÒRIC DE LA CIUTAT DE MANRESA) **Llibre Verd** o "dels Privilegis", fols, 14-20.
7. AHPM (= ARXIU HISTÒRIC DE PROTOCOLS DE MANRESA) 6: Not. J. Arters (II cals. magi 1280).
8. GABRIEL SECALL i GÜELL, **Les jueries medievals tarragonines** (Valls, 1983) p. 409.

DIVAGACIONS

Lluís Grifell i Pons

Junt amb els nostres benvolguts companys d'entitat hem vist moltes de les petites esglesioles romàniques escampades arreu de la geografia catalana; castells llegendaris com els dels càtars o els templers, ens hem passejat pel Call jueu de Girona, s'han visitat museus, i hem vist alguns dels principals monestirs, com Poblet, Sant Pere de Roda, Sant Martí de Canigó, o Sant Miquel de Cuixà, per citar-ne alguns (diguem entre parèntesi que sempre, amb una magnífica planificació i un programa ben estudiat per part de la junta directiva i de les persones erudites que portem en cap). Tots sabem, però, que aquestes realitats tangibles són fruit d'una manera determinada d'entendre la vida que ha generat paral.lelament a través dels temps uns corrents històrics, hàbits i costums, que constitueixen avui el nostre patrimoni cultural.

És difícil mirar una església romànica dalt d'un turó sense imaginar-se una romeria dels vells temps: gent amb vestits virolats, carrosses engalanades, i cavalls de pèl lluent muntats per personatges rellevants, per exemple. Si és un castell el que tenim davant, tot seguit ens vindrà a la ment una batalla si el castell és templer, o una foguera sinistre si es tracta del castell càtar de Montsegur. Si entrem en un monestir notem una mena d'assossegament i sembla que sentim a cantar els monjos. És que els nostres sentits han connectat amb l' "ànima" del monestir, del castell, o de l'església romànica. Això només són sensacions, és clar, però les pedres velles parlen de veritat, encara que només als que les saben "escoltar"; vull dir els que tenen un coneixement profund del tema. Pel que fa als que no en sabem gaire, creiem sincerament que la traducció entenedora per a nosaltres està garantida, si anem de la mà dels Amics de l'Art Romànic. Per aquest motiu és engrescador pensar que, en un futur pròxim, la nostra associació vol obrir-se a nous horitzons en el fascinant camp de l'art. Si és així i el nivell actual no baixa, ens atreviríem a dir que els components de la nostra entitat estem d'enhorabona.

Dibuix: Joan Vilanova

- Del 6 al 9 de març se celebrarà a la ciutat de Lleida, un congrés sobre la Seu Vella d'aquella població catalana. Organitza l'Estudi General de Lleida (Universitat de Barcelona) i patrocina La Paeria / Ajuntament de Lleida.

✣ ✣ ✣ ✣ ✣

- Pel mes d'agost proper, els dies 24 i 25, els Amics del Comtat de Besalú celebraran la VII Assemblea d'Estudis, enguany al veí país de França, a Sant Llorenç de Cerdans a l'Alt Vallespir. El programa preveu la discussió de nombroses ponències sobre el comtat de Besalú i algunes visites a monuments de la zona.

✣ ✣ ✣ ✣ ✣

- El Servei d'Activitats arqueològiques de la Generalitat de Catalunya segueix un programa de cens i catalogació dels més de cinc-mil jaciments arqueològics que hom sap que existeixen al nostre país. Grups d'especialistes tardaran uns tres anys a fer aquest treball que preveu l'estudi de monuments que van des del paleolític inferior fins a l'Edat Mitjana. La creació d'un banc de dades que podran utilitzar els estudiosos serà l'eina fonamental per al futur dels estudis arqueològics de casa nostra.

✣ ✣ ✣ ✣ ✣

- D'aquí a pocs dies es preveu que comencin els treballs de restauració i adequació de l'antiga església de Sant Pere de Serrateix, que haurà de complir, un cop arranjada, les funcions d'Ajuntament. El temple preromànic després de la seva secularització, ja havia estat ajuntament, escola i posteriorment forn de pa.

✣ ✣ ✣ ✣ ✣

Finestral gòtic de la Seu Vella de Lleida.
Foto: I. Rubinart

- L'Ajuntament de Ger ha emprès la tasca de restaurar l'església romànica de Santa Eugènia de Saga, una de les més característiques del nostre Pirineu, que fins ara estava en força mal estat de conservació i adecentament. En el projecte hi participen també el bisbat d'Urgell i la Diputació de Girona. També a la mateixa zona s'estan fent treballs a l'església romànica de Sant Climent de Gréixer, encara que amb un pressupost molt reduït que solament servirà per a recuperar allò imprescindible.

✣ ✣ ✣ ✣ ✣

- Pel mes de desembre, en les obres de reforma del sector antic de la població d'Igualada, varen fer-se unes troballes del que fou el barri antic de la població medieval i, a sota, altres restes més antigues d'època romana, que podrien pertànyer al primer assentament habitat d'aquesta població.

✣ ✣ ✣ ✣ ✣

- Fa poc ha estat restaurada l'església romànica de Santa Maria de Viu de Llevata, edifici notable, proper al Pont de Suert. Aquest monument, un dels més antics de l'Alta Ribagorça, data de 1108 i està considerat Monument Nacional. La seva recuperació ha estat un notable esforç, ja que s'han fet totalment noves les teulades i els careners. També ha calgut desmuntar i tornar a muntar la coberta damunt l'altar i apuntalar i reforçar el campanar.

✣ ✣ ✣ ✣ ✣

- El govern francès va rebre per al seu estudi un important i alhora alarmant document sobre la greu degradació que els anys han fet al principal monument gòtic d'aquell país i un dels millors del món, la catedral de Nôtre-Dame de Paris. Sembla que la contaminació dels vehicles que tot l'any aparquen prop del monument i l'atmosfera en general que ens pertoca de respirar són els principals agents de la degradació de la catedral. De ben segur que la seva restauració serà un dels grans projectes mundials del nostre segle.

✣ ✣ ✣ ✣ ✣

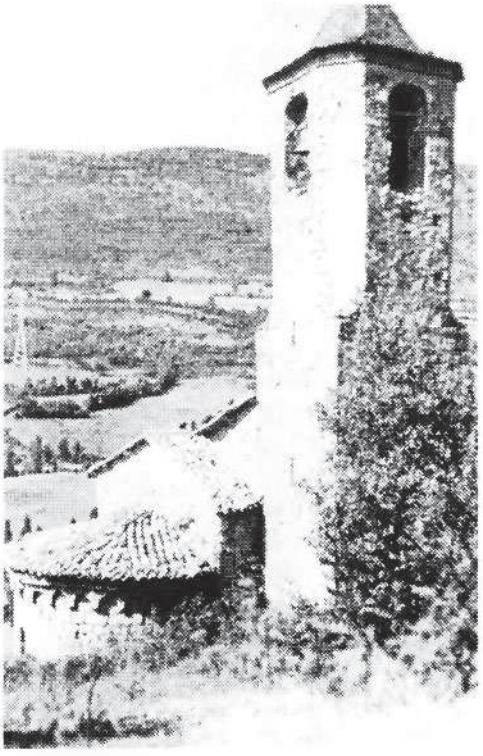

Sta. M. de Viu de Llevata (Alta Ribagorça). Foto: Carme Torras

- Després d'un rebombori inicial, mantingut entre els defensors i els detractors de la nova remodelació de l'església parroquial de Sant Pere d'Or (Santpedor), finalment s'han fet importants treballs de recuperació en aquesta església, en part romànica i a la qual, en la neteja del paviment sobreposat que tenia, s'han descobert restes dels vells fonaments romànics, com també altres peces d'interès arqueològic.

✣ ✣ ✣ ✣ ✣

- Un concert dels cantautors Lafitte i Encinas va servir a la població de Vallfogona del Ripollès per recollir diners a fi de restaurar l'església de Sant Julià, romànica del segle XII, que des de força anys estava molt modificada per les innovacions que havia patit en les diferents remodelacions.

✣ ✣ ✣ ✣ ✣

- Un altíssim pressupost de la Generalitat de Catalunya servirà per restaurar el campanar de l'església romànica de Sant Jaume de Frontanyà, al Berguedà, un dels més notables edificis de Catalunya d'aquesta època. L'espadanya vella, a punt de caure, serà desmuntada i tornada a edificar de bell nou, fet que deixa a l'edifici tot l'esplendor de la seva antigor dels segles romànics. També s'ha de fer nova la teulada de la nau central.

✣ ✣ ✣ ✣ ✣

Portada romànica de Santpedor (Bages)
Foto: C. Torras

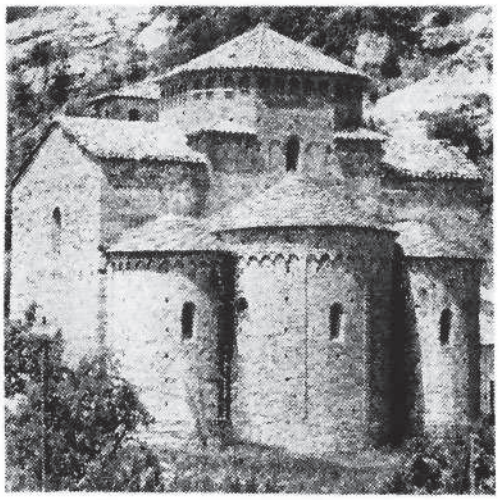

Sant Jaume de Frontanyà (Berguedà)

Properes activitats

ABRIL

Dilluns dia 8

ASSEMBLEA GENERAL DE SOCIS

Divendres dia 12

Presentació del llibre

ELS TEMPLERS de Josep M. Sans Travé

Diumenge dia 14

EXCURSIÓ DE TOT EL DIA AMB AUTOCAR A MORELLA I TERRES DEL MAESTRAT

Divendres dia 19

Presentació del llibre

LAS VIRGENES NEGRAS I MORENAS DE ESPAÑA de Miquel Ballbé i Boada

De tots aquests actes i d'altres que programarem rebreu puntual informació amb una circular a part.

Nota de Junta

L'entitat agraeix vivament a tots els socis, amics i col.laboradors que amb les seves aportacions varen fer possible els premis i obsequis als participants en el Dinar del desè aniversari de la nostra associació. A tothom, moltes gràcies!